

1. Přepis rozhovoru-Jakub (příloha A)

M: Nejprve bych se tě ráda zeptala, jak dlouho si chodil do domácí školy a kdo tě vyučoval?

J: Chodil jsem do domácí školy v první a druhé třídě, vyučovala mě moje maminka.

M: Jaké důvody vedly k tomu, že tě rodiče učili doma?

J: To upřímně nevím, nikdy jsem nad tím nepřemýšlel. Za sebe jsem byl hodně rád, že jsem v tak brzkém věku byl doma a nemusel jsem nikam chodit. Protože jaký dítě rádo chodí v tomhle věku do školy (*smích*). Ale myslím si, že mě rodiče učili doma asi proto, abych se vyhnul nějaký zkaženosti, který se člověk nevyhne asi v žádný škole. Jakmile jsem tam nastoupil, tak se ta zkaženost, nebo prostě nějaký špatný vlivy začaly objevovat si myslím. No prostě si myslím, že mě rodiče co nejdéle chtěli udržet v nějakým dobrým prostředí a chtěli, abych mi zůstali dobrý vlastnosti a tak.

M: Učil jsi se pouze doma? Nebo si i docházel někam jinam?

J: Učil jsem se doma celej půlrok, potom jednou za půl roku jsem jezdil na přezkoušení do klasický školy, kde mi paní, která to měla na starost, kontrolovala papíry a sešity, který jsem během té doby vyplňoval a popsal všema předměta, který jsem měl. Měl jsem vždycky takovou obrovskou roli papíru, která měla tak 20 metrů a tu jsem před tou paní učitelkou vždycky rozložil, a spolu jsem si o tom povídali a prohlíželi si, co jsem za ten půlrok udělal. Měl jsem tam různý výkresy, počítání a tak. Potom si pamatuju, že jsem té paní třeba i četl. Potom jsem za ty předměty dostával známku, bylo to takové vysvědčení. Ta paní byla moc hodná, vždycky jsem dostal dobrou známku. A takhle teda probíhalo to přezkoušení, který mělo hlavně asi dokázat, že fakt studuju a že se neflákám.

M: Mohl bys mi teď prosím popsat, jaké to pro tebe vlastně bylo, chodit do domácí školy.

J: Pro mě, jelikož jsem tam byl do druhý třídy, a měl jsem i sourozence a velkou zahradu, kam jsem mohl kdykoliv jít, tak jsem to oceňoval velmi pozitivně. Protože co je sen malýho kluka, asi všechno jinýho, než je chození do školy. Takže jsem žil takovej dětskej sen, mi přišlo. No bylo to pro mě hodně fajn.

M: Takže si byl v domácí škole spokojený?

J: Jojo, byl jsem spokojenej, ale zároveň jsem neznal jako to sociální omezení, myslím jako něco, o co jsem kvůli tý domácí škole přicházel. Nebo ne přímo omezení, ale přicházel jsem o to potkávání s lidma, který je pro člověka důležitý, aby se správně socializoval a byl prostě schopnej nějak fungovat a nebyl uzavřenej. Myslím si, že člověk od narození potřebuje být v kontaktu s nějakějma lidma a to jsem v tý domácí škole neměl, což je jedna velká nevýhoda domácí školy asi.

M: Takže v té první a druhé třídě si neměl pocit, že by ti to chybělo, ale hodnotíš to tak zpětně?

J: V tom věku jsem si to vůbec neuvědomoval, potom spíš zpětně no. Ale zároveň nemám vůbec pocit, že bych tím byl nějak poznamenanej. Pak jsem šel do třetí třídy teda do školy a bylo to myslím v dobrej čas.

M: Můžeš mi teď v popsat, jak probíhal tvůj klasický vyučovací den v domácí škole?

J: Vstával jsem ne úplně jak se mi zachtělo, ale asi tak s rodičema. Třeba po osmý. Potom jsem šel se na snídani, to bylo parádní, protože na to bylo hodně času. Potom mi mamka zadala práci,

kterou jsem měl udělat. Buď jsem se učil s ní, nebo mi dala samostatnou práci, kterou jsem měl udělat sám. Takhle jsem myslím každé den prostřídával ty předměty, které jsem měl. Takže každý den jsem měl stejné předměty. Nebylo to tak, že bych měl jeden den češtinu, druhý matiku a tak.

M: A jak to bylo doma s prostředím, kde si se třeba učil?

J: V třídě jsem měl už svůj stůl, kde jsem se učil, protože to je asi nejpraktičtější. Ale pamatuju si i, že jsem seděl na polštáři na koberci a mamka na gauči a učili jsme se spolu slabiky., to si pamatuju doteď. Takže to učení mohlo být i v podstatě kdekoliv. Mamka u toho třeba často dělala nějaký domácí práce, takže jsem seděl vedle ní například v kuchyni, když vařila a snažil jsem se s ní učit. Teda ona se asi spíš snažila se mnou (smích).

M: A jak si to měl časově? Jak dlouho jsi se učil?

J: Myslím si, že to bylo třeba do dvanácti. Nevěnoval jsem tomu zas nějakou úplně dlouhou dobu. Mamka hlavně vždycky věděla, co z toho učení v učebnici je třeba praktický a důležitý, a o mi pak zadala. Prostě vybrala vždycky to nejdůležitější a to, co se mi jednou bude hodit jak ve škole, tak v životě. Takže si myslím, že se to učivo docela tímhle pročešalo, i když jsem měl třeba i stejné učební materiály jako děti v normální škole. Asi jsem tu učebnici potom nedělal kompletně celou, protože mamka prostě koukla a viděla. No a jakmile jsem udělal tu práci, kterou jsem měl od mamky zadanou, tak jsem měl hotovo.

M: A kdybys to mohl srovnat s tou klasickou školou?

J: V domácí škole jsem si to celé mohl i časově rozvrhnout dost sám, když jsem se ten den snažil, tak jsem mohl skončit dřív a mohl jsem si pak dělat svoje věci. A řádově byla ta domácí škola určitě kratší.

M: Říkal jsi, že si teda přecházel do školy do třetího ročníku. Na jakou školu si tedy potom přecházel?

J: Šel jsem do naší místní školy na vesnici, kde se učí děti jen do prvního stupně, potom musí na základku do města, které je kousek dál. Ze začátku ten přechod byl dost velký šok, protože jsem prostě nebyl zvyklý jednak na množství lidí a druhak jsem tam nezapadl hned od začátku, což pro mě bylo dost špatný no. Měl jsem třídní učitelku, který jsem se dost bál, i když byla fakt hodná. Ta učitelka sem tam třeba vykřikla, i když ne třeba na mě, ale já jsem se prostě bál každý věci, že jsem třeba neuměl dobře básničku, tak jsem hned začal v té škole brečet. Bylo to jako dost nepříjemný, ze začátku. Třetí třída nebyla příjemná, vůbec.

M: Myslíš si, že to bylo teda tím nezvykem? Že si potřeboval čas, aby sis na to zvyknul?

J: No, časem to jako odešlo. Určitě to, že jde někdo do mateřské školy a pak rovnou pokračuje na základku hned od první třídy, tak má v tomhle určitě obrovskou výhodu. Že to pro něj asi není tak velký šok. A hlavně asi ten sociální šok, který já jsem právě měl. Že já jsem v té škole nejdřív kamarády vůbec neměl, i když jsem tam u nás na vesnici ty děti znal, třeba ze skauta, kam jsem chodil. Takže i když jsem tam ty vrstevníky znal, tak to bylo takový nepříjemný. První rok v té škole hlavně no, si pamatuju na tu hudbu, kterou jsem měl jako budík, tu jsem si úplně zošklivil a je mi teď vždycky úplně špatně, když jí teď slyším. No prostě musím říct, že to nejdřív bylo fakt nepříjemný.

M: A co přesně pro tebe bylo na tom přestupu nejtěžší?

J: No já do té doby, když jsem byl ještě v domácí škole, tak jsem měl úplně volnou ruku ve svém denním rozvrhu a najednou na mě spadl takovej kámen, kterej mě každej den tížil. Že musím být v tý škole na čas, na čas být v lavici a tak. Na to sem vůbec nebyl zvyklej. Pak se nějak socializovat ve škole, to bylo dost těžký. Protože ty děti v takovym věku každýho hned odsoudí a moc nad tím nepřemýšlí. Takže šok nebyl ani v tom učení, v tom si myslím, že jsem byl i po tom přechodu dost dobrej. Ale sociálně jsem na tom byl mnohem hůř. Na tu třetí třídu nerad vzpomínám, ale potom ta čtvrtá už byla tak napůl, a pátá byla úplně nejlepší třída vůbec.

M: Takže potom se to všechno postupně srovnalo.

J: jojo, přesně.

M: Kvůli čemu si myslíš, že si do toho kolektivu hned nezapadl?

J: No bylo to asi i proto, že jsem přišel prostě z domácí školy. Semtam někdo nad tím prostě ohrnoval nos, nad tou domácí školou. Že třeba říkali: „aha, tys chodil vlastně do té domácí.“ A bylo to jako takovej posměch. A když jsem někomu řekl, že sem chodil do domácí školy, tak se tomu často smáli, protože to prostě zní vtipně a nikdo si asi moc neuměl představit, co to přesně znamená. No na tý základce je to asi všude, když se někdo liší názorem nebo něčím, tak se mu prostě začnou smát. Asi jsem nebyl úplně oběť šikany, ale bylo to prostě nepříjemný. Dost jsem se bál i tý učitelky, kterou jsem právě měli úplně na všechny předměty a ona i když byla hodná, tak byla fakt přísná.

M: A co se týče té učitelky, přistupovala podle tebe k tobě správně, v tom ohledu, že si tam přišel z domácí školy?

J: Jojo, asi ke mně přistupovala správně, jen jsem na to nebyl zvyklej, jako na učitelku, která byla cizí. Ale tím, že v učivu jsem nebyl nijak pozadu, tak to bylo doscela v pohod. Ten největší šok jsem měl určitě se spolužákama. Ty mě stresovali asi úplně jinak než ta učitelka. A ten stres mě dost překvapil, protože jsem ho do té doby vůbec neznal. A asi to bylo právě tím, že na tý sociální úrovni jsem byl zaostalejší.

M: A když si představíš, že bys přecházel třeba z jedné základky na jinou, tak by to bylo jednodušší? Než přecházet z domácí do klasický školy?

J: Jojo, asi určitě. Myslím, že už bych měl v sobě víc zažitéj ten systém školství. Takže v tom si myslím, že by to bylo jednodušší, protože už bych víc věděl, co očekávat. Protože v tý domácí jsem měl úplně volnou ruku a měl jsem tam takovou svobodu větší.

M: Takže si měl trochu problém si i zvyknout na ten systém školy celkově?

J: Asi taky no, ve škole je všechno daný nějak časově, což v domácí škole tak není.

M: Už si o tom předtím taky trochu mluvil, ale měl jsi teda během domácí školy i kontakt s vrstevníky?

J: Jednak jsem měl kamarády, se kterýma jsem byl dost v kontaktu, to byli třeba děti rodinných známých. Potom jsem ještě ve vesnici chodil na ten skaut a odtamtud jsem znal i ty budoucí spolužáky. A mám i mladší a starší sourozence, takže i když jsem byl doma, tak jsem tam nebyl sám.

M: A myslíš že bylo něco, co ti ten přechod z domácí školy ztížilo? Nebo naopak jestli si myslíš že by bylo něco, co by ti to usnadnilo?

J: Nevím, co mi to ztížilo, asi jedna konkrétní věc mě nenapadá. Usnadnilo by pro všechny z domácích škol celkově, kdyby měli úplně stejné učební materiály jako ty děti ve škole, do které potom nastoupí. I když s tím já jsem asi zrovna problém neměl. Pro mě byl největší problém ten sociální kontakt, a ten, když se mezi těma dětma nepohybuješ, asi úplně nahradit nejde. Myslím ale, že mi mohlo pomoci třeba to, kdybych už v domácí škole měl nějaký tvrdší, třeba časový pravidla. Že by to potom v té škole nebyl takovej šok. Ale s tím sociálním kontaktem nevím, protože i když jsem měl kamarádů dost, tak to prostě nenahradilo to, abych byl nějak schopnej fungovat v kolektivu a ve třídě. Oni se spolu v tý třídě znali už dva roky a pak jsem do toho najednou přišel já, ještě k tomu z domácí školy.

M: A ty jsi předtím říkal, že ti ostatní žáci moc nevěděli, co to ta domácí škola je, a proto se tomu asi i smáli. Myslíš, že by teda mohlo pomoci to, kdyby jim někdo vysvětlil, nejlépe ta vaše třídní učitelka, co to přesně znamená?

J: Určitě by to pomohlo no, protože párkrát se mi za to vysmáli prostě jenom proto, že to nechápali. Jako to, že jsem řekl, že mě doma učila maminka, tak pro ně to bylo prostě k smíchu. Dost by taky myslím pomohlo, kdyby ta domácí škola byla taková víc profláklejší a víc by se o ní vědělo celkově. To by na to asi všichni pohlíželi taky jinak.

M: Mohl bys ještě nějak celkově shrnout ty změny, které ti přinesl ten přechod do klasické školy?

J: Minimálně mě to dost socializovalo. Naučil jsem se nějak fungovat mezi lidma a ve společnosti, do té doby jsem byl jenom doma anebo mezi vybranějma lidma a kámošema, se kterýma jsem se znal od narození. Potom mi ta klasická škola dala nějaký řád, kterej je taky důležitěj. A i když ten řád nebyl příjemnějšej, tak byl určitě praktičtějšej.

M: A jak bys celkově zhodnotil svoji zkušenost s domácí školou?

J: Myslím si, že kdybych si tím neprošel, tak bych asi o nic ve výsledku nepřišel. Vůbec tím nechci říct, že by ta domácí škola byla negativní zkušenost, bylo to moc fajn a vzpomínám na to fakt rád. Pak ten přechod byl ale na nic. U toho ani nemám pocit, že by mě to třeba nějak posilnilo. Dalo mi to asi spíš takovou myšlenku, že člověk se musí prostě socializovat od brzkýho věku a co nejdřív. A když je sám dýl, tak už je to na něm znát. Myslím, že kdybych šel do školy ještě dýl, třeba až na druhý stupeň, tak by to zvykání si bylo ještě mnohem horší.

M: Mohl bys ještě říct, jaké si myslíš, že jsou výhody a nevýhody domácí školy? Něco už si zmiňoval.

J: Výhoda určitě je, že máš v domácí škole dost volnou ruku. A to i v tom učení. Že ve škole se občas, i když asi ne úplně na prvním stupni, učí i něco, co je nějak pro toho člověka zbytečný. A v domácí škole si můžeš víc vybrat. Je to ale dost i na tvou zodpovědnost, takže se musíš i donutit naučit se něco, co tě třeba tolik nebaví. Výhoda je i t vstávání a to, že nemusíš jako malej nikam dojíždět. Další výhoda je určitě to, že v tý domácí škole fakt nejsi ve stresu. Ten stres je určitě taky důležitěj, že tě třeba k něčemu donutí, ale zas si myslím, že v takovém věku je jenom dobře, když se to dítě může učit v klidu. V tý kamenný škole je zase největší výhoda to sociální no, myslím že tam se naučíš hlavně základy toho, jak potom v té společnosti fungovat.

Nevýhoda domácí školy je asi to, že tam nemáš pevný řád. Takže když nemáš pevnou vůli a nedonutíš se k něčemu, tak to může být problém. Máš tam sice vnější faktor toho rodiče, ale to je úplně jiná autorita než ten učitel ve škole. Taky je dobrý, že do kamenný školy se jdeš prostě učit. Ale v domácí škole děláš kromě toho učení i všechno možný, takže tě to může rozptylovat.

M: Dobře, a máš ještě něco, co bys k tomu rád zmínil?

J: No určitě bych chtěl poděkovat svojí mamce. Ale jinak si myslí, že jsem řekl všechno důležité.

M: Tak ti moc děkuji za rozhovor.

2. Přepis rozhovoru-Klára (příloha B) 7. 11. 2023

M: Dobrý den, ještě jednou Vám chci poděkovat za to, že jste se mi ozvala ohledně rozhovoru. Ze začátku bych jen chtěla říct, jestli Vám nevadí, že si hovor budu nahrávat. S tím, že všechno bude anonymizované.

K: Dobrý den, s tím jsem v pohodě. Díky.

M: Tak v tom případě můžeme začít?

K: Ano, můžeme.

M: Začala bych teda otázkou, jak dlouho jste chodila domácí školy?

K: 5 let, chodila jsem tam celý první stupeň.

M: A kdo vás vyučoval, v rámci té domácí školy?

K: To byla hlavně mamka.

M: Dokázala byste popsat nějaké důvody, které vedly vaše rodiče k výběru tohoto vzdělání?

K: Ten nejdůležitější důvod byl asi ten, že mě nechtěli poslat do místní školy, protože tam nebyly spokojení s učitelkou, která by mě tam učila. Tak to byl jeden faktor, a druhý faktor byl asi ten, že chtěli mít prostě větší vliv na to, co já v té škole uslyším. A myslím si, že tam hrálo roli i to, že jsme kolem sebe měli víc lidí, kteří té domácí škole byli naklonění. A v té době ty děti kolem nás byly hlavně mladší než já, ale postupně chodily taky do domácí školy. Protože ti rodiče si to mezi sebou nějak řekli.

M: Mě k tomu ještě napadá, protože jste mi psala, že jste ročník 94, tak že možná v tu dobu, kdy jste chodila do domácí školy, to bylo v Česku ještě poměrně neprozkoumané a neobvyklé.

K: Jojo, v tomhle si teď nejsem jistá, ale myslím, že jsem byla nějaký první nebo druhý ročník té experimentální fáze. A moc dětí to v tu dobu teda nemělo a myslím, že probíhalo trochu jinak i to přezkoušení, ale to už si moc nepamatuju.

M: Rozumím. A vy jste se učila tedy doma, nebo jste i někam docházela? Jak to u vás v tomhle probíhalo.

K: Tu školu jako takovou jsem měla jenom doma, ale měla jsem hodně kroužků a chodila jsem do zušky.

M: A jaké to pro vás bylo, chodit do domácí školy?

K: Já na to fakt ráda vzpomínám, myslím si, že to pro mě bylo na míru. Já si myslím, že to není úplně pro každé dítě, ale na mě to fakt sedlo a mohla jsem se díky tomu mnohem víc rozvíjet. Tak nemůžu to porovnat, ale myslím si, že jsem se mohla mnohem víc rozvíjet, než kdybych byla na té klasický základce. A zároveň měla mnohem, mnohem víc času. Nad těma učebnicemi jsme

třeba strávili maximálně dvě hodiny denně, a to stačilo bohatě. Měla jsem spoustu kroužků, takže já na to fakt ráda vzpomínám.

M: Teď jste se toho už trochu dotkla, tak bych se chtěla zeptat, jak vlastně probíhal ten váš vyučovací den, kdybyste to mohla nějak zobecnit.

K: No, tím, že rodiče vybrali to domácí vzdělávání ne úplně proto, že by mě chtěli nějak alternativně vzdělávat a šlo jim hlavně o to, abych nemusela do té daný základní školy, tak jsme jeli hodně podle učebnic. Takže mamka mi vždycky na každý den v pracovním sešitě dala nějaké úkoly a jaký cvičení spolu budem dělat. Něco sem dělala třeba samostatně a ona u toho vařila, nebo jsme probíraly něco spolu. Takže myslím, že to bylo tak jako klasicky, jak je to ve škole, procházely jsme předměty a tak. Akorát je to takhle prostě mnohem rychlejší, když je jeden na jednoho. Myslím, že seto teda moc nelišilo od toho, co se normálně probírá ve škole akorát sem prostě byla doma a byla tam mamka místo učitelky.

M: Rozumím. A do jaké míry jste si třeba sama vybírala, co byste chtěla probírat?

K: Já už si to nepamatuju úplně přesně, ale určitě to nebylo tak, že by mi mamka něco nalajnovala a já bych to musela splnit a nic víc v tom nebylo, to ne. Myslím si, že se to tak přirozeně dělo. Taková moje vzpomínka na dětství je, že sme si s mamkou hodně hodně povídaly a myslím si, že spousta takového neformálního vzdělávání probíhala touhle formou. Ale asi si nevzpomenu na nic konkrétního. Víím, že později jsem ty věci už dělala hodně samostatně, že sem to chtěla mít vždycky co nejdřív hotový a sama jsem si dávala nějaký cíle, do kdy třeba zvládnou udělat všechny ty úkoly. A občas sem třeba vstávala dřív než mamka a prostě sem tam už od rána plnila ty cvičení a bavilo mě to vlastně. *(smích)*

M: To je skvělý. A na jakou školu jste potom přecházela?

K: Šla jsem na všeobecnou osmiletou gymnázium.

M: A měl ten přechod nějaký konkrétní důvod? Nebo teď si nejsem jistá, jestli se v té době dalo vzdělávat doma i na druhém stupni.

K: Možná to už šlo v rámci toho experimentálního, ale myslím, že rodiče o tom už ani neuvažovali, že by nás nechali déle doma. Že jim přišla důležitá ta socializace a zároveň prostě ta výuka je už mnohem náročnější. Moje mamka je profesí učitelka, ale myslím, že na některé odbornější předměty by si už netroufla.

M: Ano, to chápu, že už si třeba na ty specializovanější předměty rodiče netroufnou. A vy máte sourozence?

K: Jojo, jsme tři sestry a všechny jsme se učily doma.

M: A jak to probíhalo v tomhle, učily jste se někdy třeba spolu?

K: Ta jedna je o hodně mladší, takže to já už sem byla dávno ve škole. Ale druhá je mladší o dva roky, takže to jsem spolu ještě do domácí školy chodily. Učily jsme se asi spíš vedle sebe, než spolu. Ale už si to moc nevzpomínám. Ale tak tři roky jsme se se sestrou učily spolu.

M: Jasně. To muselo být fajn. Teď bych se teda ráda přesunula k tomu přechodu do školy. Hlavně by mě zajímalo, jaké to pro vás bylo, jak na to vzpomínáte?

K: Já si myslím, že u mě to proběhlo poměrně hladce. Ale myslím, že tam dost hrálo roli to, že sem přestupovala na osmiletou gymnázium a tím pádem v té třídě byli všichni noví. A nikdo vlastně

nevěděl, do čeho jde. Takže díky tomu asi jsem si nepřipadala divná, nebo že bych jako nevěděla co a jak, protože vlastně nikdo nevěděl. Takže zpětně mi to přijde hodně fajn, že jsem šla do nového kolektivu, který byl nový pro všechny a kde se vlastně utvářely úplně nové vztahy. I sme se teda všichni učili to, jak to v tý škole funguje.

M: To věřím, že e určitě velká výhoda, když jsou v té třídě všichni noví.

K: Jojo, určitě. Mám na to v podstatě hlavně pozitivní vzpomínky. Já jsem se na to hlavně hodně těšila, že i když jsem si tu domácí školu fakt užívala, tak jsem ten přechod brala jako takovej další přirozenej krok. Že půjdu na ten gympl. Měla jsem i takovej pocit, kterej teda nevím, jestli byl realita, že jsem si ten gympl i sama vybrala. Byli jsme na dni otevřených dveří, nejdřív sem říkala, že tam jako nechci, ale potom se mi tam právě hrozně líbilo a z vlastní iniciativy jsem se začala učit a připravovat na ty přijímačky. No asi jediná moje negativní vzpomínka je, no, myslím, že jsem přirozeně takovej jako pomalejší člověk. *(smích)* Takže třeba v matice ze začátku jsem byla vždycky jedna z posledních, kdo dopočítal nějaký příklad a ten náš tehdejší učitel do toho často šil, že to je jako kvůli tomu, že jsem z tý domácí školy. A já jsem přitom v tý domácí škole jen nikdy neměla důvod nějak spěchat nebo s někým soupeřit o to, kdo bude první. Prostě jsem byla zvyklá si dělat věci svým tempem, takže tohle pro mě bylo na tý škole nové. Takže to je jedna moje taková negativní vzpomínka, kdy tohle někdo komentoval a dával to do souvislosti s tou domácí školou. Ale jinak to všechno proběhlo asi hladce, řekla bych.

M: Takže myslíte, že ten problém nebyl ani v tom, že byste byla nějak pozadu třeba v té matematice, ale že jste spíš měla nastavené nějaké své tempo, které vám vyhovovalo.

K: Jojo, myslím, že jsem prostě přirozeně takovej ten pomalej, ale pečlivej člověk.

M: Jojo, chápu. Takže u sebe ste problém v tom učivo jako takovém po tom přestupu neviděla.

K: Nene, já jsem na těch přijímačkách byla třetí a byla jsem v mnoha věcech napřed. Postupně se to asi změnilo, ale když sem tam nastupovala, tak jsem v mnoha předmětech toho věděla víc než ostatní. Nebo hlavně v těch předmětech, které mě zajímaly.

M: Rozumím, to je zajímavé. A jaké pro vás bylo, zvyknout si na ten školní systém?

K: Jako pamatuju si, že to prostě bylo nové. Třeba pro mě bylo překvapení, že si žáci musí stoupnout, když učitel vejde do třídy. Ale ty nové věci mi právě v něčem přišly jako vzrušující, že vlastně zažívám tu pravou školu a vlastně si myslím, že v tom nic asi negativního nebylo. Co bylo ale zvláštní, že hrozně rychle, asi během dvou měsíců, sem ztratila takový to že se učím sama pro sebe. Celých těch pět let, nám mamka hodně zdůrazňovala, že se učíme pro nás a né třeba pro to, abychom se pak na tom přezkoušení nějak ukázaly. Že je to prostě něco, co děláme sami pro sebe. A to si myslím, že jsem celou dobu v sobě nějak měla, ale hrozně brzy na tom gymplu se to vlastně změnilo v tom, že na všeobecnym gymplu prostě nejde dělat všechno dobře a často, no nevím teď jak to úplně vyjádřit. Ale že jsem se prostě začala učit hlavě pro ty známky a pro to, abych to tak nějak zvládla abych s tím sama byla nějak spokojená. Ale už mi prostě nešlo o to, kolik mi toho zůstane v hlavě, ale spíš, jakou známku za to dostanu. Nevím, jestli jsem to teď řekla nějak srozumitelně...

M: Já tomu rozumím. Předtím jste měla teda spíš nějakou vnitřní motivaci, která byla potom na tom gymplu už spíš vnější?

K: Jojo, přesně tak.

M: Mohla byste teď pojmenovat nějaká pozitiva či negativa, ať už domácí, či běžné školy? Něco už jste tedy zmiňovala...

K: Hmm, pro mě byla ta domácí škola mnohem efektivnější. Určitě co se týče času, byla ta efektivita mnohem větší. Byla jsem se vším rychle hotová, záleželo to jenom na mě, což mi hodně vyhovovalo, že jsem si to mohla sama přizpůsobit a že to, jak to bude probíhat, v podstatě záleželo jenom na mě. Nebo případně i na mamce, ale ta mě dost nechávala si to uspořádat po svém a nechávala mi volnost třeba v tom, jak rychle budu ten den postupovat a tak. Takže tohle určitě vnímám jako velký pozitivum domácí školy. A celkově ta flexibilita, že jsme mohli kdykoliv kamkoliv odjet.

M: Jasně, že nejste vázaná na to jedno místo, kde chodíte do školy.

K: Přesně tak. Chodila jsem právě i na hodně kroužků a chodila jsem třeba na klavír už v jedenáct dopoledne, protože já už jsem měla ten den školu hotovou, zatímco ostatní děti ještě ne. Takže určitě i ta flexibilita. Zároveň hodně vděčná, že jsem díky té domácí škole mohla strávit mnohem víc času s mamkou a se ségrou a myslím, že to hodně posílilo ten náš vztah. A že to ty vztahy hodně pozitivně ovlivnilo. Takže to si myslím, že je taky velké pozitivum.

M: Jojo, tomu rozumím. Vnímala jste vlastně nějaký předěl mezi vaším raným dětstvím a první třídou? Nebo to pro vás byl spíš až ten přestup na gympl?

K: Já asi mám tu domácí školu spojenou s tím dětstvím, že tou domácí školou jsem ten předěl nějakého školního věku úplně necítila. Ale chodila jsem teda jeden rok do klasický školky. Ještě mě teda napadá, co s týče těch negativ domácí školy. Myslím si, že mi to trochu zkomplikovalo navazování vztahů. Ne jako v tu chvíli, co jsem na gympl nastoupila, ale spíš obecně. Myslím si, že nejsem tak úplně zdatná v navazování vztahů s lidma. Jako to, že jsem spíš introvert, by asi nezměnila ani normální škola, ale myslím si, že jsem se bývala mohla naučit trošku líp fungovat v těch sociálních interakcích. A to jsem vlastně chodila na ty kroužky a celkově jsem byla hodně mezi dětma, rozhodně bych neřekla, že jsem byla nějak izolovaná. Ale je to prostě rozdíl být každý den pět hodin mezi dětma a celkově se nějak v tom kolektivu pohybovat. Ale ani tohle nepovažuji za tak velký mínus, aby to převážilo ty pozitiva domácí školy. Nebo alespoň já to tak mám. Znáám na druhou stranu hodně lidí, kteří se taky učili doma a mají to dost jinak.

M: A když jste mluvila o tom, že jste byla mezi dětma a chodila na hodně kroužků, a přesto ale vnímáte nějaký deficit v té sociální stránce, co si myslíte, že by vám bývalo mohlo ještě pomoci? Nebo i když podle toho co říkáte, vaši rodiče udělali hodně proto, abyste byla socializovaná a pohybovala se mezi dětma, máte nějaký nápad, co by vám z jejich strany třeba pomohlo?

K: No já si myslím, že jsou fakt super v tomhle ty komunity domácích školáků, který teď jsou víc častý než dřív. Že ty lidi, co učí děti doma, to nějak spolu sdílí a třeba učí ty děti navzájem. My jsme sice měli kolem sebe taky hodně lidí, co učili děti doma, ale nebylo to tak, že bychom spolu třeba trávili ty školní dny. Tak to si myslím, že by bylo určitě fajn. Ne třeba každý den, ale třeba jeden den tu školu spolu nějak sdílet, chodit společně třeba na nějaký výlety nebo do muzea. To si myslím, že by bylo určitě fajn.

M: Jojo, to si umím představit. A asi je to ve výsledku i praktičtější pro ty rodiče, že se v tom učení vystřídají a můžou se věnovat třeba práci.

K: Jojo, to je určitě taky fajn.

M: Já bych se teď ráda zeptala, jak celkově hodnotíte tu vaši zkušenost s domácí školou. Už jste o tom dost mluvila, tak jestli byste to mohla ještě nějak závěrem shrnout.

K: Já to hodnotím určitě pozitivně. Myslím si, že to úplně sedlo tomu mému osobnostnímu typu. Myslím si, že mi to dalo dobrý základ do života a do dalšího vzdělávání. Protože i když pak jsem se třeba na tom gymplu začala učit pro známky, tak stejně si myslím, že někde vzadu v hlavě mi zůstal ten přístup, že je to hlavně pro tebe a je na tobě jak s tím, co se učíš naložíš. Myslím si, že mi to dalo i pozitivnější náhled na různé alternativnější formy vzdělávání. Jsem za rodičům fakt vděčná. A vím, že je docela dost lidí, kteří to tak nemají a kteří za to svoje rodiče kritizují, protože jim to prostě nesedlo, ale já jsem za to fakt ráda.

M: A u těch lidí, kteří takovou pozitivní zkušenost nemají, myslíte si, že je to tím, že ta domácí škola prostě nebyla pro ně? Před tím jste mluvila o tom, že ta domácí škola není pro každého... Že třeba někdo prostě potřebuje být opravdu od té první třídy nebo od školy v kolektivu a tak.

K: Jojo, možná je to tím. Zároveň si myslím že jsou lidi, kteří jsou prostě rádi takový, jaký jsou ostatní. Že potřebují nějak zapadnout. Což já jsem třeba nikdy neměla, že bych nějak potřebovala zapadnout, vždycky mám pocit, že jsem byla taková ta jiná, ale právě mi to nevadilo. Ale myslím si že hodně lidí to tak nemá a že prostě chtějí žít život jako všichni ostatní.

M: Takhle jsem nad tím vlastně nikdy nepřemýšlela, určitě to tak může být. A asi je možné že člověk, který má takhle potřebu zapadnout, potom hůř snáší třeba nějakou tu poznámku učitele, že jste taková a taková kvůli domácí škole. Tak si umím představit, že se to takových lidí potom mnohem víc dotýká.

K: Jojo, taky si to myslím.

M: Dobře, napadá vás teď ještě něco k tématu, co jsme třeba ještě nezmínily? Nebo jestli byste chtěla ještě něco dodat?

K: Asi už mě nic nenapadá a už si hlavně nepamatuju tolik podrobností. Ale kdyby třeba i vás něco dodatečně napadlo, tak mi dejte vědět. Já sem teď dopisovala diplomku tak vím, že někdy něco člověk vynechá a pak to potřebuje. (smích)

M: Jasně, to moc děkuju. (smích) No já vám hlavně chci poděkovat, že jste souhlasila s rozhovorem a že jste si našla čas. Díky a přeji hezký večer.

K: Já taky děkuju, hezký večer a na shledanou.

3. Přepis rozhovoru-Viktorie (příloha C)

M: Dobrý den, ještě jednou děkuju, že jste souhlasila s rozhovorem. Mám tady strukturu otázek, na které bych se vás chtěla zeptat, ale je i na vás, o čem byste chtěla třeba mluvit více.

V: Není vůbec zač. Já mám v tomhle tendenci se hodně rozpovídat, tak mě kdyžtak nějak nasměrujte podle toho, co potřebujete. (smích)

M: To je jedině dobře. (smích) Nejdřív bych se vás chtěla teda zeptat, jak dlouho jste chodila do domácí školy.

V: 9 let.

M: A učila vás vaše maminka?

V: Ano ano. Hlavně maminka. Nebyla to teda jenom ona. Na druhým stupni už jsem byla, nechci říct osamělá, to je takový negativní slovo, ale když jsem prostě byla já v domácí škole na druhým stupni, tak to ještě nebylo, alespoň šestou a sedmou třídu, vůbec uzákoněné a ani to nebylo ve zkušebním řízení a měla jsem to vlastně formou individuálního plánu u jedny základky. A byla jsem teda formálně zapsaná v jedny škole a bylo to vlastně stylem, že kdyby tam náhodou přišla kontrola, tak já musím bejt připravená a musím se tam dostavit. Já jsem o tom vlastně v tu dobu ani nemohla moc mluvit. Jako bylo to legální, ale byla to taková šedá zóna toho vzdělávání a toho, co může udělat ředitel. Ten ředitel ten individuální plán mohl povolit, ale často je to třeba když jsou rodiče dlouhodobě v zahraničí nebo když je dítě dlouho nemocný. Ale není to úplně tak, že to povolí jen když si nějaký rodič řekne, že jeho dítě do té školy chodit nebude a bude ho učit doma. Takže to bylo takový, no...

M: A v té škole s tím tedy souhlasili? Nebo minimálně ten ředitel tomu musel být nakloněný, když to povolil.

V: Ten ředitel byl strašně fajn. On byl těmhle formám hodně nakloněnej, což v té době ještě moc takových lidí nebylo. Teď mám pocit, že se hodně i prosazuje ve školní politice. A on tomu domácímu vzdělávání teda hodně fandil a podporoval to. Což se vždycky člověk dozví přes nějaký kanály, jako že se doslechne „hele tenhle člověk je tomu nakloněnej, zkus se zeptat tam.“. A ten to teda umožnil. Potom ty učitelé na to teda reagovali různě. Byli teda učitelé, kteří na to reagovali úplně v pohodě, poskytovali mi ty materiály a byli ochotný. Vždycky podle té osnovy mi sepsali požadavky, který bych měla splnit. Takže jsem vždycky na začátku roku dostala seznam učiva a to jsem potom plnila průběžně. Řekli mi přesně jaký třeba budu dělat testy, co mám přinést za výstupy a tak. No a tím, že to byl ten individuální plán, tak si to každej ten učitel nastavoval sám. Svým způsobem to bylo asi náročnější, než je to třeba teď, když člověk chodí do domácí školy.

M: To si asi umím představit no.

V: V té domácí škole to je jinak tak, že je tam jeden přezkoušející a ten dítě zkouší z celkové té látky. Potom když už začal ten zkušební provoz té domácí školy, to jsem teda byla v osmě třídě, tak jsem přestoupila do jiný školy, kde to domácí vzdělávání šlo. Tam už mě potom taky nezkoušel každý učitel zvlášť, ale jenom jedna učitelka mám pocit, která na to ale taky nereagovala moc dobře. Asi postupem času zjistila, že ty děti z domácí školy jsou celkem v pohodě a že už nebyla taková jako, aha, tohle bych si měla hodně ohlídat, když se to dítě učí doma. Ale to byla asi dost vyjímka, protože teď ty děti dostanou do styku fakt jen s tím konzultantem nebo přezkoušejícím, zatímco já jsem vždycky ke konci školního roku musela obejít úplně všechny svoje učitele a ty si mě nějakým způsobem vyzkoušeli a ověřili.

M: Takže vy jste psala fakt i testy a pololetky a tak.

V: Jojo, psala jsem ty hlavní testy, a právě třeba moje třídní na to reagovala hrozně zvláštně. Ona byla i typově takovej hrozně zvláštní, nevypočitatelný člověk. A tím pádem jsem vždycky dostala šíleně dlouhý seznam všech požadavků a testů. Pak měla vždycky problém s tím, že přece nejde, aby mi udělala jako konečnou známku ze dvou testů a tak. Takže já sem musela psát s ní fakt všechny písemky za ten půlrok a většinou jsem to psala fakt třeba ve dvou dnech. A ona mi to vždycky hrozně důkladně opravovala a ještě mi vypisovala všechny chyby, psala mi to vždycky do té klasický žákovský, abych tam měla prostě dostatek známek na to, aby mi dala tu známku na vysvědčení.

M: To muselo být docela náročný.

V: To bylo hodně náročný no. Potom jsem i na střední dokonce potkala dvě moje spolužačky ze základky, které jsem ale prostě neznala, protože jsem do té školy prezenčně nechodila žejo. A od nich jsem zjistila, že o mě ta učitelka prostě často před ostatníma mluvila, což mi přijde dost zvláštní.

M: A víte, co o vás jako říkala? Něco ve smyslu: „no ta holka co sem nechodí...“?

V: Já už přesně nevím, asi to nebylo vyloženě negativní, ale taky mi to nepřišlo úplně v pohodě. Ale asi to teď do jistý míry i chápu, protože ta učitelka to možná dělala i s tím, že kdyby opravdu do té školy přišla ta kontrola a já bych tam musela být, tak by bylo asi divný, kdyby mě ty ostatní spolužáci vůbec neznali. Ale to, že o mě takhle mluvila, aniž bych to věděla, bylo potom trochu nepříjemný.

M: Jasně, to chápu. A co ostatní učitelé? Jak celkově reagovali?

V: No potom byla jedna učitelka, tyjo, z tý mám docela trauma, a to jsem jí vídala jenom dva roky a jednou za půl roku. Ale to byla ženská na rodinnou výchovu, takže jako exot žejo (smích). Ona základ svojí výuky postavila na takových těch starejch výchovnejch videích, včetně teda videí na sexuální výchovu.

M: A to vám teda taky psala k tomu seznamu úkolů, abyste na to koukala doma? (smích)

V: No já si to úplně pamatuju. Měla fakt i takovej temnej kamrlík, takže tam jsem se vždycky cítila úplně zahnaná do kouta. Ale většinou, když jsem teda nepsala ty testy, tak tam se mnou naštěstí byli i rodiče.

M: No tak to je dobře, že tam s vámi mohli být.

V: No tyjo, jako já bych to sama fakt nedala. (smích) Já se tam jednou hystericky rozbrečela tomu řediteli, protože on učil ještě hudebku, když mě jednou nutil zpívat. A já prostě neumím zpívat, a to že mě k tomu nutil, mi k tomu vytvořilo fakt blok. Ale teda ta ženská, na tu občanku. Ona nám vždycky dala hrozně velkou kupu ještě takovejch těch VHS kazet, aby mi to rodiče doma jako pustili. A rodiče to vždycky naštěstí někam jako odložili, za půl roku jí to vrátili a odkejšali že jsem to jako všechno viděla. Spokojená učitelka mi dala jedničku a šli jsme. (smích)

M: Tak to je dobře, že k tomu rodiče přistupovali takhle. (smích)

V: Jojo, hlavně ta moje třídní byla v něčem alespoň trochu konzistentní, že mi alespoň dávala nějakou strukturu toho, co se teda mám doma učit. Ale u týhle učitelky člověk fakt nevěděl, z čeho se ho jako rozhodne zkoušet a na co se ho zeptá, jestli jsem doma jako dostatečně probrali rozmnožování, nebo já nevím. (smích)

M: Chápu. Takže ten individuální plán jste měla dva roky a potom jste mohla už do toho pokusného ověřování domácí školy.

V: Jojo, od osmý do devátý třídy jsem už byla vzdělávaná v rámci domácí školy. A to bylo teda mnohem lepší.

M: Takže vy jste byla asi jedna z prvních, kdo se v ČR doma vůbec vzdělával?

V: Jo, přesně. Podle mě je třeba maximálně jeden nebo dva z mých vrstevníků, kteří to měli stejně. Já když jsem vlastně nastupovala do první třídy, tak to byl akorát první ročník pokusného ověřování domácí školy. A před tím jsem teda chodila ještě do školky. Takže já se byla jedna z fakt úplně prvních. Ale zas těžko říct, protože na to nikdo nemá úplně statistiku. Protože to šlo

právě i skrz ten individuální plán, který se do toho domácího vzdělávání úplně neřadí a takže těžko říct, kolik dětí se učilo doma právě skrz ten individuál. Jedni z prvních byli právě i rodina Kosteleckých, jestli znáte paní Kosteleckou, dělá právě hodně studií na to domácí vzdělávání.

M: Jojo, na ty její studie jsem koukala.

V: Tak to je super, já jsem právě dělala i rozhovor do jedné z jejích studií.

M: Aha, tak to je zajímavé. Mě by teda ještě zajímalo, tím, že jste byla jedna z úplně prvních dětí vzdělávaných doma, co vedlo vaše rodiče k tomu rozhodnutí vybrat právě domácí školu? Pokud to víte?

V: Byl to soubor, určitě to bylo víc důvodů najednou. Já vlastně úplně přesně nevím. Taky tím, že jsme byli takhle první, tak o nás několikrát i natáčela televize reportáž. Takže si pamatuju že natáčeli, jak si čtu, jak se učím a tak. A právě vím, že se pořád ptali mojí mamky, proč jako učí děti doma. Takže vím, že jim potom říkala, že chtěla mít hlavně kontrolu nad tím co a jak se učíme. Taky mluvila o kolektivu, protože to je vždycky dost taková sázka do loterie, jestli to v té třídě vyjde nebo nevyjde. Taky tam hrálo asi to, že jsem nejstarší a ségra se narodila v srpnu, a já sem měla v září nastupovat do školy. A ještě jsem měla dvouletého bratra. Takže si myslím, že jí to přišlo i praktičtější. Takže asi i představa, že dvě malé děti musím nějak vypravit do školy a školky, zatímco mám další dítě doma, je složitější než je mít doma všechny. Takže ty důvody jsou asi hodně komplexní.

M: Jojo, tomu rozumím.

V: Já jsem šla vlastně ještě do zápisu do normální školy, a rodiče myslím vybírali ze tří škol. A v jedné z těch škol vznikala církevní škola, a právě kolem téhle školy byl i takový kruh domškoláků, takže myslím že tam se o tom rodiče dozvěděli. Takže ty důvody byla fakt taková suma.

M: A jak jste to vnímala vy? Že půjdete do domácí školy?

V: Já jsem se na to hrozně těšila. Myslím, že tam hraje i roli to, jak dokážou rodiče to dítě ke škole namotivovat.

M: A jaké to pro vás potom bylo? Když jste se učila doma?

V: Tak ono se to dost vyvíjelo. Celkově jsem to vždycky považovala za velkou výhodu a učila jsem se doma ráda. První ty roky si teda už moc nepamatuju, ale vždycky jsem měla pocit, že do té domácí školy chodím dobrovolně a že jsem se na tom s rodičema dohodli. Hlavně ty první roky byly fakt i časově úplně snadný. Do teď mamka říká, že na učivo první třídy stačí hodina denně. Takže ta domácí škola je fakt ohromná svoboda. My jsme s rodinou pořád někde jezdili, byli jsme pořád na nějakých kulturních akcích a každou chvíli někde. A to všechno se dalo dělat i s tou školou.

M: Takže jste se stíhala učit a do toho i cestovat s rodiči a tak.

V: Přesně. Víím že jsem měla i vždycky fakt dlouhý letní prázdniny.

M: A i tak jste teda všechno to učivo stíhala.

V: Jojo, vždycky se to nějak stihla. Hlavně ona ta individuální práce, když je to jeden na jednoho, tak je mnohem efektivnější než potom práce s celou třídou, kde je na ty děti jeden učitel. Vždycky to trvá, než se ty děti sladí a než se to učivo může posunout dál.

M: A jak to učení u vás probíhalo? Měli jste třeba nějak jasně dané úkoly na daný den? Nebo jak to bylo u vás.

V: No těch prvních pár tříd už si moc asi nevzpomenu, ale i si myslím, že se to celý hodně mění a je to fakt hodně flexibilní. Takže někdy jsem se flinkala a půl dne jsem nic nedělala, pak jsem se zas třeba učila víc, hlavně před těma zkouškama. Ale většinou jsme v osm vstávali, v devět jsme měli snídani a ve dvanáct třeba oběd. A na tom prvním stupni si myslím, že se to dá z 90% stihnout během toho dopoledne. A potom jsme teda chodili na kroužky.

M: A na druhém stupni se to nějak změnilo?

V: No tam to bylo trochu jiné. I tím že jsem nejstarší žejo, a měla jsem vysokou míru autonomie. (smích) Tam jsme i často začínali později. A tam byl kámen úrazu to, že mi to maminka vždycky chtěla hezky rozplánovat. A já jsem měla ještě projektovou výuku, takže mi to rodiče vždycky napsali do takových hezkých tabulek tu látku. No a ty projekty byly skvělý v tom, že jsem fakt látku naplánovanou za půl roku stihla třeba za dva měsíce.

M: A tu projektovou výuku jste měla na všechny předměty?

V: No psaní, čtení, počítání a pak angličtinu jsem měla každý den, a tu projektovou výuku jsem měla třeba na přírodopis, dějepis a tak. Takže i díky tomu jsem to měla vždycky rychle.

M: To může být fajn, ta projektová výuka ve spojení s domácí školou.

V: Jojo, bylo. V té době teda ještě nebylo tolik různých metod jako je dneska, že by se dalo třeba čerpat z internetu a tak, takže jsem se učila dost z klasických učebnic klasickéjma metodama, ale i tak to bylo moc fajn. A dneska si myslím, že ty možnosti jsou v tomhle ještě lepší. Ale tím, že jsem dělala třeba měsíc přírodovědu nebo dějepis, tak jsem se tomu věnovala fakt mnohem víc do hloubky. A chodili jsem i do muzeí a tak. A tu výuku jsem měla vždycky rozvrženou na týden. Takže ale to, kdy to během toho týdne udělám, bylo dost na mě. Takže někdy sem prostě třeba celý den seděla nad matematikou a jindy jsem si to zas rozvrhla, že jsem chvíli dělala tohle a chvíli zase něco jiného. A hodně jsem si to rozvrhovala sama, což bylo moc fajn. Mému bráchovi tenhle rozvrh zase spíš nevyhovoval, takže tomu mamka zadávala třeba práci přímo na ten den a ten měl i přímo vyučovací hodiny, který měly asi těch 45 minut. A v tom je ta domácí škola skvělá, že se to dá nastavit podle toho, jak to dítě potřebuje. Takže se ta výuka nastavuje tomu dítěti a není to tak, že by se dítě muselo přizpůsobovat výuce.

M: To je skvělé, že tohle prostě jde, i v rámci té jedné rodiny.

V: Přesně. Hlavně je dobrý, že se to dá během té doby i měnit. Takže kdyby mi ten systém učení přestal vyhovovat, tak můžu zkusit zase jiný.

M: To je super. Takže s tímhle jste ale byla spokojená.

V: Jojo, byla. Pak teda přišla puberta, takže s tím přišly i nějaký hádky doma a tak, ale asi nic neobvyklého. Často od mamky, když se naštvála zaznívalo takový to: „Tak jestli se ti to nelíbí, tak běž do školy!“ (smích) Takže potom jsem jako docela srazila paty a vždycky sem si to rozmyslela.

Takže to bylo hodně dynamický. Já jsem se vlastně i na druhý stupeň dostala, dost snadno, na víceletý gymnázium. Ale nakonec jsem se stejně rozhodla pro tu domácí školu i na druhém stupni.

M: A v tom věku, v té páté třídě si umím představit, že už jste si o tom rozhodovala víc sama. Takže jste prostě ještě chtěla zůstat v domácí škole.

V: Já jsem měla teda pocit, že to rozhodnutí domácí školy bylo i moje úplně od začátku, ale je jasný, že v tom předškolním věku tam je hlavně rozhodující ten rodič. Ale jo, v té páté třídě mám pocit, že už to bylo hodně na mě. A myslím že to, když se člověk takhle pro něco sám rozhodne, tak to potom bere i mnohem víc zodpovědně. Takže já jsem vždycky u toho učení měla pocit, že to dělám fakt pro sebe.

M: Takže jste teda do školy přecházela na střední.

V: Jojo, šla jsem na zahradnickou střední, to mě v tu dobu hodně zajímalo.

M: A jaký pro vás ten přechod byl?

V: No přišlo teda velký rozčarování. Já tomu ráda říkám kulturní šok. (smích) Já jsem se na tu školu docela těšila. Měla jsem možnost i pokračovat v té domácí škole i na střední, vím že v tu dobu to neumožňovaly nějak zaměřené školy, ale třeba gymnázia jo.

M: Ale takhle už jste dál teda nechtěla.

V: Už jsem nechtěla no. Já se tenkrát fakt nadchla pro to, že budu zahradní architektka, a tak jsem si vybrala přímo tuhle školu a tam jsem hodně chtěla. Na týchle škole už byly i odborný praxe, takže ta domácí škola už mi nedávala smysl asi v tomhle ohledu. A už jsem chtěla i být v kolektivu. No takže jsem tam nastoupila normálně v září a moji spolužáci na mě prej doteď vzpomínají tak, že jsem byla hrozně moc přechytlá a pořád jsem vstupovala do té výuky a tak. Protože já jsem byla z té domácí prostě zvyklá na ten dialog a ta frontální výuka mě hrozně nebavila. Takže já jsem pořád měla nějaký poznámky a pořád jsem se doptávala nebo něco. Takže pro ty moje spolužáky, který byli zvyklý na devět let toho systému, to muselo být fakt divný. (smích)

M: A jak na to reagovali ti učitelé?

V: No ty mě právě měli strašně rádi, protože konečně s nimi někdo mluví a zajímá se o tu látku. Takže jsem se tam v tomhle hrozně dobře zapsala a tou svojí aktivitou z prváku jsem byla u učitelů dost oblíbená. Postupně jsem ale tím systémem dost zlenivěla, takže třeba ve třetáku se mi trochu zhoršily známky a učitelé za mnou pořád chodili a povzbuzovali mě, že ví, že mám jako na víc. Já hlavně nikdy neznala tu honbu za dobrýma známkama, takže mě to bylo vlastně docela jedno. Takže byl to kulturní šok hlavně v tom, když jsem zjistila, ak je to všechno pomalý, jak je ta výuka hrozně neefektivní, jak se pořád nudim a tak. A potom ty učitelé mě nechávali prostě číst si třeba pod lavicí, protože věděli, že to jako umím a že se tu látku zvládnou naučit hrozně rychle.

M: Takže učivo jste zvládala v pohodě.

V: Právě že jo, všechno mi docela šlo. Ale fakt jsem se tam hrozně nudila. Protože jsem byla zvyklá prostě na rychlejší a efektivnější práci. Tady mě ale alespoň bavily ty odborný předměty, se kterýma jsem se na základce nesetkala. A tam jsem se vždycky doptávala na to, co mě zajímalo a v tom to bylo super. Takže když šlo o nějakou novou látku, tak to mě bavilo. V tom je super ta domácí škola, že dokáže v člověku udržet takovou tu lásku k nasávání informací, což já sem za ty čtyři roky v té škole fakt postupně ztrácela. Já sem se tam vlastně hodně rychle normalizovala na ten systém a ta touha po těch informacích mě opouštěla. Další šok potom byl vlastně když jsem šla na vysokou a musela jsem se vlastně skoro od začátku učit se učit sama a pro sebe. Ta práce na vysoký a v domácí škole je právě dost podobná, ale tím, že jsem mezitím měla tu periodu čtyř let, kdy jsem si na tohle odvykla, tak jsem se to na vysoký musela učit zase znovu. Že na té střední jsem hrozně rychle ztratila tu schopnost se efektivně učit.

M: Rozumím. A jaký byl ten kolektiv na střední?

V: Já jsem byla asi vždycky divná. A ten kolektiv byl asi takovej průměrnej. Víím, že tam probíhala i nějaká šikana, ale to se mi vylo asi tím, že mi to v té škole šlo a takže když spolužáci potřebovali poradit s úkolem nebo potřebovali zápisky, tak šli za mnou. Takže oni mě vlastně asi potřebovali. Ale pořád jsem pro ně byla ta divná. Ale našla jsem si tam nějakou kamarádku. Ale já asi obecně nejsem typ, co by dobře zapadl do kolektivu.

M: Takže nemáte pocit, že byste byla „ta divná“ kvůli té domácí škole, ale že spíš přirozeně jste spíš člověk, kterému v kolektivu stačí třeba ta jedna dobrá kamarádka.

V: No já vlastně nevím. Těžko říct, jak by to bylo, kdybych chodila do normální školy od začátku. Ale na té střední jsem prostě byla vždycky divná, ale zároveň mě brali. Zároveň si myslím, že jsem spíš introvertní, takže mě vždycky vyhovovala ta práce doma a v klidu. Takže pro mě byla ta domácí škola úplně ideální.

M: To je fajn. Takže v tom kolektivu to zas tak pro vás šok nebyl. Vy jste i říkala, že jste chodila na hodně kroužků, že?

V: Ono se pořádalo i pořád spoustu akcí, na který jsme s rodičema jezdili. Na prvním stupni jsem se i setkávala s dalšíma dětma, co se učily doma a v tom to bylo moc fajn. Na druhém stupni už to bylo složitější, protože většina lidí byla už v klasický škole a já jsem v těch domškoláckých skupinách byla vždycky nejstarší. Ale zase jsem se tím hodně naučila starat se o menší děti nebo pomáhat naopak těm dospělým. Takže jsem potom v budoucnosti nikdy třeba neměla problém oslovit někoho staršího nebo tak.

M: No to je hodně dobrý, s tím si myslím, že má hodně lidí problém.

V: Jojo. To je další úplně skvělá věc toho domácího vzdělávání. Že vlastně ve škole vás naučí fungovat s dětma stejně starýma, ale nic jinýho. Takže socializace je sice důležitá a kolektiv je důležitý a tak, ale ve výsledku se to dítě ve škole socializuje jen se stejně starýma dětma. Takže já jsem měla fakt výhodu v tom, že jsem se pořád vídala s dětma z těch domácích škol, s jejich mladšíma sourozencema a zároveň s jejich rodičema. A my jsme měli i několik rodinných kamarádů, který taky učili děti doma a občas jsme se chodili učit třeba k nim domů a učili nás ty jiní rodiče a bylo to fakt moc fajn. Takže tam byl třeba táta mojí kamarádky, kterýho hrozně bavila historie, tak nás učil dějepis a tak. Takhle jsem spolu i dělali různý projekty, nebo jsme třeba hráli divadlo a tak. Jednou jsme takhle s těma kamarádama udělali divadelní hru, která měla popisovat korunovací krále Vratislava. A to jsme s těma dětma udělaly úplně sami. Takže vždycky ty starší děti to nějak sepsaly, mladší třeba dělaly výzdobu a bylo to prostě super. A fakt si myslím, že tyhle skupinky, kde jsou různě staré děti, mají hodně výhod do budoucna.

M: Takže ten přechod na tu střední, byste ve výsledku zhodnotila jak?

V: Myslím, že ve výsledku úspěšně. Já si myslím, že děti se v domácí škole hodně učí flexibilitě. Která se netýká prostě jenom té výuky, ale tak obecně všeho. Je tam častá změna prostředí, spoustu různějakých zážitků a tak. Takže ta naučená flexibilita může v tom přechodu hodně pomoci. Takže mám pocit, že i u mě a u jiných domškoláků které znám, je hodně znát to, že se to dítě umí přizpůsobit bez toho, aniž by se změnila jeho osobnost. Takže i když to byl dost šok ze začátku, tak to ve výsledku hodnotím pozitivně. A myslím, že tomu přechodu hodně pomohlo to, že jsem se pro něj rozhodla sama od sebe. Víím, že na začátku toho prváku to bylo dost drsný, měla jsem asi nějakou krizi, a chvíli jsem si i hledala jinou školu. Potom jsem si ale uvědomila, že to nemá

cena a že si prostě postupně zvyknu. Takže ten přechod byl určitě náročnej, ale když to člověk sám chce, tak se to dá zvládnout.

M: A dokázala byste nějak popsat, co všechno pro vás bylo v té škole nové? Co bylo vlastně to, na co jste si musela zvykat.

V: Novýho, no. Asi tak všechno. (smích) Ale určitě teda dojíždění, se školní jídelnou jsem se teda nesrovnala nikdy, to jsem prostě nezvládla. Praxe byly nový, ale fakt skvělý. Způsob výuky, to bylo úplně jiný. Prostě moje mamka mi fakt nikdy frontálně nepřednášela, to možná ani nejde. Takže my jsme na spoustu věcí vždycky přicházeli společně, v nějakým dialogu. Ta celá výuka v domácí škole byl dialog a já sem najednou měla sedět v lavici a něco poslouchat a být vlastně pasivní příjemce monologu, to fakt nefungovalo.

M: Tak to je dobře, že jste měli alespoň ty praxe, že to bylo i víc různorodý, než kdybyste přecházela třeba na gympl.

V: Jojo, to je pravda. Bylo u nás i super, že nějaký učitelé tomu dialogu i nakloněný byli. Že byli třeba rádi, když jsem jim do toho vstupovala. Takže na jednu stranu ta škola byla super, ale na druhou to pro mě byl fakt ten největší šok, co se týče toho přechodu. Fakt mi tam hrozně chyběl ten dialog. Co se týče kolektivu tak si myslím, že výhoda byla v tom, že jsme se tam většinou navzájem neznal nikdo a všichni tam byli vlastně nový. Celkově ta střední byla nová pro všechny a všichni byli vytržený do nového prostředí. Když jsem během té základky přemýšlela, jestli bych nechtěla přejít do klasický školy, tak jsem nakonec vždycky usoudila že by to bylo těžký právě kvůli tomu, že bych musela jít do už hotovýho kolektivu. Takhle se na té střední ten kolektiv teprve utvářel. Takže o to jsem to měla snažší.

M: Jasně, tomu rozumím.

V: Ty vztahy s učitelem mi ale vždycky šly mnohem lépe než se spolužákama. Protože ty učitelé ze mě byli vždycky vlastně příjemně překvapený, že mi ta škola jde. Třeba naše třídní, která nás neměla jako třídu vůbec ráda, tak mě docela ráda měla. Nakonci střední mi dokonce řekla, že si jsem jí fakt příjemně překvapila, protože si myslela že když jdu z té domácí školy, že budu divná a pozadu a že jí teda překvapilo, že jsem byla normální. (smích)

M: To je zajímavé, že vám ty vztahy s dospělýma šly lépe.

V: S těma dětma to bylo prostě těžší. Ale já si myslím, že jsem se fakt rychle dokázala přizpůsobit, takže jsem třeba začala mluvit víc sprostě, abych jednodušeji zapadla. Teda ty slova byly třeba nějaká kráva nebo vůl jo, nic hroznýho. Ale postupem času jsem se v tom stejně necítila dobře a vytvářela jsem si spíš vlastní identitu, která stála třeba i na tom, že já sprostě nemluví. Takže nejdřív jsem se snažila zapadnout, což jsem ale musela dělat pro sebe nepřírozený věci, a potom jsem se našla víc v tom, že jsem se vůči tomu kolektivu snažila spíš vymezit. Takže jsem tu svojí jinakost přijala a vytvořila jsem z toho vlastní identitu.

M: A jak byste celkově zhodnotila tu zkušenost s domácí školou spolu s tím přechodem?

V: Super, já bych určitě nic neměnila. Určitě ani ničeho z toho nelituju.

M: A kdybyste porovнала výhody a nevýhody u domácí školy a té klasické?

V: Domácí škola určitě není pro každýho. Jsou školy, které jsou určitě fajn, jsou tam super učitelé, dokážou děti naučit kriticky myslet. Když jsou v jakékoliv škole lidi, kteří to dělají s láskou a s respektem k dětem, tak je to určitě skvělé. Z takové školy určitě můžou vyjet připravený,

netraumatizovaný lidi. Takovou školu beru jako rovnocennou té domácí, co se týče výsledků. A je pak na tom dítěti, jestli mu vyhovuje spíš klasické, nebo domácí vzdělávání. Třeba znám kluka, který chodil do domácí školy a zároveň se věnoval vrcholovému sportu. Ten byl skvělejší v přírodovědě a hrozně ho to bavilo a fakt se tomu věnoval. Matiku ale vůbec nedával a bylo vidět, že ho to fakt hodně ště. Takže díky té domácí škole mohl prostě splnit to z té matiky, co měl zadané podle osnov a ani o čárku navíc. A té přírodovědě se mohl věnovat úplně jak chtěl. A do toho hlavně pořád zvládal ten vrcholovej sport. Takže třeba pro takového člověka, je DV úplně ideální. Takže obrovská výhoda DV je v tom, že můžete dát energii do toho, co vás baví mnohem víc, než v klasické škole, protože tam se musíte věnovat všemu tak podobně. Takže domácí škola je skvělá třeba pro nadané děti, které se zaměřují hodně jedním směrem. Zároveň ti rodiče musí počítat s tím, že s dětma musí v DV probrat vždycky ten základ. No a pak jsou děti, kterým mnohem víc vyhovuje nastavený režim v podobě toho školního rozvrhu, každý den vstávají ve stejný čas a mají vyhrazený volný čas a školu.

M: Rozumím.

No mám prostě pocit, že v klasické škole je prostě hrozně moc věcí, které se můžou pokazit, nebudou tomu dítěti vyhovovat nebo ho prostě budou traumatizovat. Neříkám, že v domácí škole není co pokazit, ale od toho jsou i ty přezkoušení, aby na ty rodiče dohlíželi a zabránili nějakému zanedbávání. Ale na druhou stranu týrané děti chodí do klasický školy taky a taky se tam stává, že se na to nepříjde.

M: Napadá vás k tomu ještě něco?

V: Myslím, že je důležitý, aby ten rodič dítě během toho přechodu podpořil a stál za ním. Myslím, že by bylo špatně, kdyby ten rodič najednou začal tlačit na to, aby mělo dítě jedničky, tak je to špatně, protože to dítě si na to prostě musí zvyknout, protože v domácí škole takovéhle hodnocení většinou prostě nefunguje. Takže ten rodič musí stát za tím dítětem, protože je to prostě velká životní změna, i když je dítěti třeba 15 let, tak je ten přechod pro něj něco, co pro něj bude znamenat hrozně moc změn a může to být prostě spojený s nějakým

4. Přepis rozhovoru-Stanislav (příloha D)

M: Ahoj, nejdřív bych se tě chtěla zeptat, jak dlouho si chodil do domácí školy?

S: Do domácí školy jsem chodil celý první stupeň, takže od prvního do pátého ročníku.

M: A kdo tě učil?

S: Hlavně mamka, ale občas i táta. Podle toho, s čím si kdo věděl víc rady.

M: Chápu. Takže tě učili jen rodiče. Učil ses jenom doma, nebo si i někam docházel?

S: Ještě mě občas učila teta, hlavně cizí jazyky, protože ty ona uměla dobře. Takže tam jsem chodil ještě s dalšíma dětma jako na kurzy nebo doučování třeba angličtiny.

M: Víš proč se tvoji rodiče rozhodli pro tuto formu vzdělávání? Co je k tomu vedlo?

S: No, to je docela těžký. Já mám staršího bratra a ten už chodil do domácí školy přede mnou. Takže u mě to bylo si myslím tak, že když to fungovalo u něj, tak to chtěli zkusit i u mě. A myslím, že to mohlo být i kvůli šikaně, která je v tom našem malým městě dost častá na školách.

M: A jaký to pro tebe bylo, chodit do domácí školy?

S: Hele bylo to zároveň super, ale zároveň jsem tam prostě neměl ty kamarády. Jako já jsem měl kamarády i když jsem chodil do domácí, ale byli třeba hodně z daleka a nebylo to takový, že bych s nima třeba po škole mohl jít na hřiště nebo tak.

M: Ale jinak bys to popsal tak, že si byl spíš spokojený?

S: Jojo, jako myslím, že ta domácí škola má fakt hodně výhod. Můžeš si vstát skoro když chceš, můžeš měnit místo kde se učíš a na všem se dá s rodičema domluvit. Takže já jsem byl určitě spokojenej.

M: A na jakou školu si přecházel?

S: Přecházel jsem vlastně v tom šestém ročníku, do klasický základky.

M: A víš, proč si přecházel?

S: Zprvce to bylo asi náročnější, to učivo. Takže by to bylo i pro rodiče složitější, a hlavně já už jsem sám chtěl do školy a těšil jsem se tam.

M: A jaký byl pro tebe ten přechod z domácí školy do klasický?

S: No ze začátku to bylo dost těžký, protože všechno bylo prostě takový jiný no. V domácí škole mi to šlo všechno nějak samo a potom na tom druhym stupni už to bylo těžší a musel jsem se mnohem víc učit. Nějaký učivo jsme třeba doma nějak neprobrali, takže jsem se to musel rychle doučovat. A pak byla velká změna ten kolektiv no, takže ze začátku to bylo dost těžký, pak už to šlo.

M: A v čem bys popsal, že to bylo jiné? Mluvil jsi o tom učivu..

S: No hlavně ty další děti, to byla obrovská změna. Takže tam hodně šlo o to, jestli si spolu sednem nebo ne. Potom velká změna byli učitelé, protože jsme měli na každý předmět většinou někoho jiného a musel jsem si na to zvyknout. Což bylo pro mě asi těžší, protože jsem měl jako učitele vždycky jenom mamku nebo taťku.

M: A měl jsi s něčím v té nové škole problém? Že by ti dělalo vážně problém si na to zvyknout?

S: Největší problém jsem měl asi s cizíma jazykama, protože jsem prostě s tou tetou něco vůbec neprobral a celkově mi ty jazyky nikdy nešly. A když jsem do té školy nastoupil, tak oni už byli v tý látce dál. Takže jsem to musel ve škole hodně dohánět. A ty učitelé věděli, že jsem přestupoval z domácí školy, takže se mě ze začátku třeba ptali, jak jsem se doteď učil nebo kam až jsme v tom učivu došli.

M: A měl jsi teda nějak problém si zvyknout na tu novou formu vzděláváníí?

S: No první dva měsíce to byl asi takovej hlavní šok a potom už jsem si na to postupně zvykl. Bylo toho prostě hodně novýho najednou ale zároveň mě to bavilo, že už jsem v té škole a tak. A když jsem si tam pak našel ty kamarády, tak to bylo super.

M: A myslíš si, že by bylo něco, co by ti ten přechod usnadnilo? Aby to pro tebe nebyla tak velká změna nebo aby pro tebe bylo jednodušší si na to zvyknout?

S: No asi přestoupit dřív, protože si myslím, že čím dýl je člověk v té domácí škole, tak víc přichází o tu možnost naučit se fungovat v tom kolektivu a myslím, že to pak ve starším věku může být

těžší. Jinak nevím, co by to ještě usnadnilo, protože jsem byl i v kontaktu s dalšíma dětma, ale ten školní kolektiv asi nejde ničím nahradit.

M: A ty děti se na té základce znali asi už od první třídy vid', vzaly tě v pohodě?

S: Jako jo, postupně mě vzaly, ale kdybych tam byl od tý první třídy, tak to bude určitě jiný a asi dost jednodušší a i rychlejší.

M: Mohl bys ještě shrnout, co pro tebe bylo všechno po tom přestupu nové?

S: Tak určitě ten kolektiv a ty učitelé, bylo to i složitější to učivo, ale to mohlo být i tím, že jsem přecházel na druhá stupeň a tam už je víc předmětů.

M: A jak bys celkově zhodnotil tu zkušenost s domácí školou i s tím přechodem? Šel bys do toho znovu?

S: To je těžký no. Rád za to asi jsem, ale asi bych byl radši, kdybych chodil od té první třídy rovnou do klasické školy. Jako byla to dobrá zkušenost a během té domácí školy jsem to měl hodně volné a byl jsem za to rád. Myslím, že je ta domácí škola hodně dobrá pro ty, kdo se umí učit a baví je to a jsou takový snaživý. Ale třeba pro ty, kdo potřebují být v kolektivu a je to pro ně důležitý být mezi lidmi, je lepší být asi v té klasické škole od začátku. Takže já jsem určitě rád za tu zkušenost, ale myslím že pro mě osobně by bylo lepší mít už ty kamarády a kolektiv od začátku.

M: Rozumím. A jaké myslíš, že jsou výhody a nevýhody té domácí školy?

S: No jako výhodu i nevýhodu zároveň vidím to, že v domácí škole nemáš takovej ten stres, kterej tě donutí třeba zabrat a dělat ty úkoly víc pečlivě nebo tak. Takže někdo, koho to učení třeba nebaví a radši by si někde hrál, tak může být v té domácí škole lehčí se trochu flákat. A potom je zas těžší dohnat to v té domácí škole. A v domácí škole taky nejsou známky, což pro někoho je takový, že když dostane víc pětěk tak potom prostě zamaká. A výhody jsou, že jsi doma, když jsi pořád ještě malej a myslím, že to je taky fajn. Není tam prostě takovej tlak a jsi pořád v bezpečí u těch rodičů. Taky tam není tak striktní ten režim a rozvrh, takže to rozvržení je víc na tom člověku a může se to nastavit tak, jak to, komu více vyhovuje. Takkže i tak si myslím, že ty výhody převažují.

M: Já ti moc děkuji za rozhovor. Máš ještě něco, co bys chtěl zmínit?

S: Už asi ne, já taky děkuju.

5. Přepis rozhovoru-Klaudie (příloha E)

M: Dobrý den, jsem ráda, že jsem se sešly. Děkuji, že jste souhlasila s rozhovorem. Ještě se chci zeptat, jestli vám nevadí, že budu rozhovor nahrávat.

K: Dobrý den, vůbec mi to nevadí.

M: Já bych teda začala s první otázkou. Jak dlouho jste chodila do školy?

K: No celou základku až do deváté třídy, takže v podstatě celý život. (smích).

M: A kdo vás učil?

K: Na prvním stupni spíš mamka a na druhém se přidal i taťka, protože mu šli nějaké specializovanější předměty lépe. Ale oba dva se na tom podíleli.

M: A učila jste se jen doma, nebo jste i někam docházela?

K: Ty školní věci jsem dělala jen doma, ale chodila jsem do zušky a na různé kroužky. Ale co se týče učení, tak to jsem dělala jen doma.

M: A věděla byste, co vedlo vaše rodiče k výběru domácí školy?

K: Já jsem teda první dítě ze čtyř, a rodiče teda učí všechny děti doma. A říkali, že jim to přišlo takhle přirozené. Protože když jsem se narodila, tak mě učili chodit a mluvit, a tak jim to přišlo jako přirozený proces, že mě budou učit i dál. I si vybavuju, že jsem byla s rodiči na zápise do první třídy do klasické školy a že ta učitelka potom řekla, ať se rozloučíme s rodiči, že už nejsme jejich, ale jsme teď těch učitelů. A mamku to nějak rozzlobilo a tím, že už přemýšlela nad tou domácí školou v té době, tak bylo rozhodnuto.

M: Jejda, tak tomu rozumím.

K: No a rodiče si teda řekli, že takhle to teda nechtějí. A říkali si, že tu domácí školu prostě vyzkouší. A první a druhá třída, to šlo úplně samo a postupně zjistili, že to jde i dál. Takže u mě to vydrželo až do té deváté třídy.

M: A jaké pro vás bylo, chodit do domácí třídy? Jak byste to popsala?

K: Já jsem byla fakt hodně spokojená. Bylo to celou dobu i tak, že kdykoliv bych řekla, že už chci do školy, tak by ta možnost tam i ze strany rodičů byla. Takže hlavně když jsem byla starší, tak hodně pozitivně hodnotím to, že to bylo moje rozhodnutí. Takže jsem se doma nikdy necítila jako ve vězení, že bych byla něčím omezená, spíš nám o doma fakt všem vyhovovalo. I jsem měla porovnání u svých kamarádů, kteří chodili do klasické školy a vždycky tam oproti mně trávili hrozně moc času, zatímco já jsem stíhala v pohodě to učení i další moje zájmy. Mohla jsem se prostě věnovat hodně věcem zároveň.

M: To je dobře, že jste se o tom mohla rozhodovat sama.

K: Jojo, a postupem času, asi na tom druhém stupni, už to učení bylo hodně na mě a cítila jsem za to sama i tu zodpovědnost, což mi dost vyhovovalo. Táta mi třeba na začátku týdne poslal materiály a učivo do mailu, a já jsem si to už sama rozvrhla i časově. Takže jsem se mohla rozhodnout, jestli třeba vstanu brzo a udělám toho ten den hodně a potom budu mít větší klid, nebo jestli si to nechám až na později. Tím jsem se hodně naučila si rozvrhávat a plánovat čas a úkoly. A když jsem čemukoliv nerozuměla, tak tam pro mě ti rodiče kdykoliv byli, aby mi pomohli.

M: Na to tu mám trochu i další otázku, jestli byste mohla nějak popsat, jak probíhal u vás ten vyučovací den.

K: Ono se to asi hodně vyvíjelo, jak časem, tak i tím, že jsem byla první dítě a rodiče se to trochu učili spolu se mnou. V té první až třetí třídě to bylo fakt hodně volné, že jsme to ani nebrali nějak školně. Prostě jsem se učila číst, psát a počítat tak nějak přirozeně. Četla jsem rodičům třeba nápisy, když jsme někam šli, nebo jsem počítala bonbony a tak. Takže v tu dobu, jsme to mělo fakt takovou přirozenou formou a fungovalo to.

M: To je skvělé, že to jde takhle přirozeně.

K: Přesně tak. Myslím, že do té druhé třídy určitě, jsme ani nepotřebovali nějaké učebnice. Potom v té třetí čtvrté už to všechno nešlo jen tak přirozeně, že jsem se třeba musela prostě nazpaměť naučit vyjmenovaná slova. Takže to jsme víc přešli i na ty učebnice, protože rodiče taky úplně nevěděli, jak na to. Ale to se rychle srovnalo a zjistili jsme, že mi fakt vyhovuje, když nepřenášíme školu domů, ale když si vytvoříme sami nějaké metody, které mě budou bavit a bude mě to učení díky nim bavit. Takže rodiče byli toho názoru, a já jsem taky, že nemá smysl přenášet ty školní metody domů, protože to už by to dítě mohlo jít rovnou do školy. A že je teda lepší, když se to dítě doma může vzdělávat nějakou svobodnou formou.

M: A takže jste tolik třeba nevyužívali ty učebnice? Nebo jak probíhala u vás ta svobodnější forma?

K: Učebnice jsme používali spíš tak jako návod, co bych se měla v jakou dobu učit. Ale rodiče se k tomu vždycky snažili najít nějakou jinou formu, třeba dokumenty nebo jsem třeba vytvářela k nějaké látce prezentace a dělala jsem doma různé projekty. Takže ty učebnice tam byly spíš jako pomůcka, ale nedrželi jsme se jich nějak striktně.

M: A jaké to bylo, když se potom učili i vaši sourozenci doma? Jak to probíhalo?

K: Můj bratr je mladší o tři roky a mamka mi říkala několikrát, že to vůbec nechápe, ale já jsem se vždycky někde učila a můj brácha si vedle mě třeba hrál. A potom, když byl starší a probíral tu samou látku, kterou jsem před pár lety probírala já, tak už hodně věcí z toho prostě uměl. On to prostě poslouchal u toho hraní a hodně věcí z toho pochytil. A když jsem se třeba zrovna učila ty vyjmenovaná slova, tak na to jsme měla takovou hru na počítači, kde byly nějaké žížalky s těmi nápisy vyjmenovaných slov. A tím, že to prostě vypadalo jako nějaká hra, tak mého brácha to zajímalo a chtěl to dělat taky. Takže mamka říkala, že s mým bráchou to měla o hodně jednodušší, než se mnou, protože on fakt už hodně věcí uměl. Ty dva další sourozenci už jsou o hodně mladší než já, takže u nich jsem spíš už pomáhala je taky učit. A tím, že jsem sama chodila do domácí školy, tak si myslím, že jsem dost věděla jak na to a docela nám to spolu šlo.

M: Aha, to je zajímavé.

K: No a mě přijde super, že ta domácí škola u nás funguje fakt u všech, a to jsou ti moji sourozenci fakt úplně jiní, co se týče toho, co jim u učení vyhovuje. Ta moje druhá nejmladší sestra má hodně poruch učení a je hodně pozadu a má na to i různá potvrzení. A u té si neumím představit, že by se učila v klasické škole. Protože je hodně zatvrzelá, když jí něco nebaví a člověk musí být fakt trpělivý a musí najít čas na to, najít způsob, který jí zrovna v dané látce bude vyhovovat. A potom když se ten dobrý způsob najde, tak jí to jde a může se posunout. A ten můj nejmladší bratr, ten je zase úplně opak. Tam rodiče už jedou skoro unschooling, protože bráchovi to všechno jde nějak samo, a hlavně ho to baví, takže ten si to všechno dělá tak nějak sám, samozřejmě s naší pomocí. Vždycky ho něco chytne a věnuje se tomu úplně naplno. Teď ho chytnul zeměpis, takže pořád leží v atlasech a v mapách.

M: To je skvělé, že je ta domácí škola takhle dobře nastavitelná. Teď bych se chtěla zeptat, na jakou školu jste potom přecházela?

K: Já jsem teda přecházela na střední. A jak mi dost vyhovovalo to samostudium a to, že si sama můžu organizovat čas, tak jsem si moc neuměla představit, že bych šla na klasickou střední a seděla bych tam tolik hodin v lavici. Protože když se ještě vrátím, tak velkou výhodou toho DV vidím i v tom, že když mi třeba něco nejde, tak se u toho můžu zastavit, jak dlouho chci a můžu jít dál potom, až budu připravená na další látku. Nebo naopak, když mi nějaká látka půjde snadno,

tak to můžu přelítnout a věnovat se dalším věcem. Což myslím, že ve škole tak snadno nejde, protože je tam dalších 30 žáků, z nichž každý má to tempo trochu jiné. Takže v té domácí škole se ušetří fakt spoustu času, tím, že je to individuální. Takže já jsem potom hledala nějakou alternativu, která by mi vyhovovala i na střední. Potom jsme teda našli dálkovou střední, pedagogicky zaměřenou. Takže jsem dojížděla jednou na měsíc na takové hodně intenzivní přednášky bylo to vždycky od pátku do neděle. A zbytek jsem teda dělala doma.

M: A to vám tedy vyhovovalo?

K: Jojo, bylo to fajn. I když moji spolužáci tam byly teda spíš už starší ženy, které už třeba pracovaly a potřebovaly si k tomu dodělat maturitu.

M: A jaký pro vás byl ten přechod? Viděla jste v tom i oproti tomu DV nějaké změny?

K: Bylo to dost jiné, ale vlastně tím, že jsem byla na tom dálkovém studiu, tak mi to i vyhovovalo, protože jsme měli třeba více hodinové bloky třeba češtiny a i když to studium bylo intenzivnější, tak zbytek měsíce jsem potom měla dost možnost si to zase rozvrhnout sama. Takže to bylo fakt fajn, ale neumím si teda představit, jak by to pro mě bylo složitý zvyknout si, kdybych šla na klasický prezenční studium. Mě to studium hlavně i bavilo, takže v tom si myslím, že jsem měla výhodu.

M: a myslíte, že jste měla i výhodu v tom, že jste už z té domácí školy byla zvyklá si to učivo nějak sama plánovat a rozdělovat?

K: Určitě jo. Mě nejdřív ten ředitel té střední ani nechtěl přijmout, protože říkal, že je to vhodnější právě spíš pro ty starší, co to samostudium zvládnou. Ale myslím že hodně rychle viděl, že ta škola je fakt přesně pro mě.

M: A jaké jste třeba vnímala ty rozdíly oproti domácí škole?

K: Velký rozdíl byl v tom, že jsem se učila v kolektivu. Nejdřív to teda bylo hodně o tom, že jsem si musela zvykat, i když to bylo jednou za měsíc, ale nakonec jsem za to byla ráda, protože jsem se od těch starších spolužáků dozvěděla i něco z praxe. A vlastně mi i vyhovovalo, že ti spolužáci byli starší, protože jsem na to byla zvyklá i od kamarádů rodičů a celkově mi prostě vyhovovalo být v kolektivu nejen vrstevníků, ale různě starých lidí. Myslím si, že kdybych byla v kolektivu jenom vrstevníků, tak to bude asi i horší. Další rozdíl byl v tom, že už jsem neměla v tom studiu zas takovou oporu těch rodičů, že bych za nimi třeba mohla kdykoliv přijít a zeptat se jich na tu látku, protože už jí třeba neznali. A musela jsem si teda zvyknout ptát se třeba těch učitelů.

M: A jak byste zhodnotila nějaké výhody a nevýhody domácí školy?

K: Já jsem párkrát byla i na návštěvě v klasické základce, kam chodila kamarádka, abych si vyzkoušela i tu normální školu. A co si teda pamatuju je, že mi to přišlo vlastně strašně nudné a pomalé. A viděla jsem v tom fakt hroznou zbytečnost, že i v tom věku jsem vnímala, jak je ta domácí škola fakt mnohem efektivnější. Taky mě v té škole zarazilo, jaké je vlastně postavení těch dětí vůči učitelce. Protože to bylo prostě hrozně striktně daný a na to jsem z domova vůbec nebyla zvyklá, protože tam jsme byli prostě partáci. Že ty rodiče jsem sice brala jak autoritu, ale takovou dobrou a přirozenou. A jsem ráda, že jsem nikdy nezažila takový ten strach z autority nebo z učitele, protože to si myslím, že tomu dítěti fakt k ničemu není a jenom mu to uškodí. A já tím, že jsem to nikdy nepoznala, tak si myslím, že mám teď k těm autoritám fakt zdravý postoj a jsem schopná s nimi dobře komunikovat.

M: A jak byste zhodnotila celou tu zkušenost s domácí školou?

K: Já vidím hodně pozitivně to, že si díky té domácí škole fakt do dneška umím dobře rozvrhnout čas a myslím, že jsem hodně efektivní i v práci, kterou dneska dělám. Jsem schopná i řídit lidi a to si myslím, že mám fakt díky té domácí škole. Že jsem hodně dobrá v organizaci. Takže já to hodnotím hodně pozitivně.

M: To je skvělé, já vám moc děkuji za rozhovor.

K: Já taky děkuji.

6. Přepis rozhovoru 15. 1. 2024 -Elena (příloha F)

Ahoj, děkuji, že jsi souhlasila s rozhovorem. Vše bude potom anonymizované. Podle domluvy teda nebudu rozhovor nahrávat. Budu si k tomu psát poznámky. Je to takhle v pořádku?

Jasně, úplně v pořádku.

Tak bych přešla k první otázce. Jak dlouho jsi chodila do domácí školy? A kdo tě vyučoval?

Šest let – od čtvrté do deváté třídy. - Maminka, občas tatínek. A asi od sedmé třídy k nám chodila učitelka na němčinu.

A věděla bys, co vedlo tebe nebo rodiče vlastně vedlo k volbě tohoto typu vzdělávání?

Byla jsem ve škole nešťastná. První a druhá třída byly docela v pohodě. Ale ve třetí třídě jsme dostali hodně přísnou učitelku. Škola pro mě byla utrpením a každý den jsem tam chodila s pláčem. Maminka tedy začala zvažovat změnu školy. Rozhodla se zkusit domácí školu, myslím že na návrh tety, která už měla děti na dš.

Rozumím. A chodila jsi někam, nebo jsi se vzdělávala jenom doma?

Pouze doma. Na prvním stupni jsme se občas učili s bratrancem, sestřenicí a bratrem. Od mého druhého stupně začala maminka učit i další děti – v té době nás bylo pět.

A jaké pro tebe bylo chodit do DŠ? Byla jsi tam spokojená?

Přechod na dš pro mě byla úleva. Byla jsem tam spokojená. Moc mi to v tu dobu pomohlo.

Můžeš v krátkosti popsat průběh tvého klasického vyučovacího dne?

Způsob učení a rozvrh byl časem trochu různý. Ale většinou to bylo tak, že dopoledne jsem se učila z učebnic, vypracovávala pracovní sešity a výpisky z předmětů, které jsem mohla zvládnout sama (- dějepis, přírodopis, zeměpis...). Odpoledne jsem se pak učila s maminkou předměty jako je matematika, geometrie... a ještě jsme si říkaly něco k předmětům z dopoledne.

Když nás pak bylo víc, dopoledne jsme měli společné předměty (- dějepis, přírodopis, zeměpis, občanská výchova...) a odpoledne pak každý zvlášť svůj český jazyk, matematiku... (každý jsme byli v jiném ročníku).

A na jakou školu jsi přecházela? V jakém ročníku?

Až z deváté třídy na střední školu.

Z jakého důvodu jsi přecházela?

Bylo to hlavně proto, že jsem chtěla na výtvarnou školu, takže už bych se doma nemohla učit ty specializovanější předměty.

Jaký pro tebe byl přechod z DŠ do klasické školy? Jak probíhal?

Pro mě byl přechod do klasické školy (střední školy) velmi těžký. Musela jsem přejít z domácího prostředí do školního, což pro mě bylo stresující a bylo to fakt náročné.

Proto jsem se z první střední školy rozhodla přestoupit na domácí lyceum, které jsme našli. Ale studium zde bylo velmi náročné (i podle zkušeností jiných) a nezvládla bych ho. Po zvažování jiných alternativ jsme pak ale přeci jen zvolili klasickou střední školu.

Byly nějaké obtíže, se kterými jsi se musela potýkat?

Stres z učitelů, z toho, že mám projeviti svoje vědomosti a samostatně si poradit. Přišlo mi, že budu hloupější, pozadu, že nemám zkušenosti s klasickou výukou. Nejistota mezi spolužáky. Z toho, jak mě oni i učitelé asi budou brát.

Při přestupu na jinou školu pak pro mě byl hodně těžký i internát.

A měla jsi problém zvyknout si na novou formu vyučování?

Ano. Například i to, že se přechází z hodiny na hodinu. Předtím jsme brali méně předmětů, ale po delších blocích. Každý měsíc byly jiné předměty.

Myslíš si, že pro tebe byla změna typu školy stresující či zátěžová?

Ano, bylo to náročné.

Bylo by něco, co by ti tento přechod usnadnilo?

Myslím že ano. - Více kontaktu s vrstevníky – učení se s větší skupinou dětí. – Učení se větší samostatnosti, zodpovědnosti.

A jak celkově hodnotíš tuto zkušenost? Je něco, co nezaznělo a bylo by to ještě důležité zmínit?

Jsem pro alternativní způsoby vzdělávání. Jsem ráda, že jsem mohla projít domácí školou. Dala mi možnost větší svobody, možnost učit se více individuálně, více prostoru na to, co mě baví, trávit více času v přírodě, s rodinou, potkat lidi, kteří nejdou klasickou cestou...

Na druhou stranu nevýhoda je, že jsem se tak moc nenaučila komunikovat s kolektivem, pracovat i s těžšími situacemi a ve stresovém prostředí.

Ale myslím, že každý domškolák to má jinak. Záleží na přístupu a způsobu učení a na prostředí ve kterém se žák vzdělává.

Moc děkuji za rozhovor.

Také děkuji.